

BOOKA.

Knjiga **149**

MILICA VUČKOVIĆ
**SMRTNI ISHOD
ATLETSKIH POVREDA**

© Milica Vučković, 2021.

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68
office@booka.in

www.booka.rs

IZVRŠNA UREDNICA
Sanja Bogičević

LEKTURA
Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA
Borka Slepčević

PRELOM
Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA
Kunst Weekly

ŠTAMPA
DMD Štamparija

Beograd, 2021.

Sva prava zadržana.
Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

MILICA VUČKOVIĆ
SMRTNI ISHOD
ATLETSKIH POVREDA

Ovaj roman posvećujem, pre svega, mojoj dragoj Draginji, koja je bila najhrabrija pa je ćutala zauvek. Zatim Tei, Jeleni, Ljubici, Vladanu, Ivanu, Milici, Milošu, Jasni i svim ostalim ljudima koji ćute.

Možda to i jeste prava, velika i potpuna ljudska nesreća, kad je čovek nem od gađenja i ukočen od stida zbog onoga što drugi s njim čine, tako da ne ume i ne može da brani svoje pravo, nego mora, pored toga što je žrtva, da uzme na sebe i izgled krivca.

To je bila jedna od onih retkih žena koje umeju da budu korisne bez reči, koje ne traže podstreka u priznanju, ne uzimaju posle svakog napora masku mučenice, i koje u svemu izgledaju dovoljne same sebi.

I. Andrić

Kada bi me neko pitao šta mi prvo padne na pamet kada pomislim na Železnik, rekla bih gugutka. Taj zvuk. Glup i dosadan. Siv. Baš kao Železnik.

Ranije nisam ni znala da se gugutka i golub razlikuju, mislila sam da je to ista stvar. Samo što je gugutka kao malo lepša, bela, i ima onu ogrlicu koju nose tinejdžerke s krizom identiteta. Uostalom, i ja sam nosila takvu. Mada, kada se zagledam u goluba, on mi se učini lepšim od gugutke, lepe su mu boje. Sivo, crno, vrat mu se presijava zeleno i ljubičasto. Kao motorno ulje razliveno po asfaltu. Volela sam da sedim ispred kuće u Železniku, na pločniku, i čekam da neki auto dođe do naše piljare i da, kada ode, iza sebe ostavi takvu fleku, ljubičasto-zelenu, koja se preliva na suncu. Onda čučnem pored nje i razvlačim je štapom, pravim nove oblike i galaksije. Kažu da su deca jedinci maštovitija. Zaljubila bih se u goluba kada bi bio ređa vrsta. Ovako je dosadan, svuda ga ima. Tata za golubove kaže da mogu svašta da nauče i da su izuzetno inteligentni, ali ljudi kažu da su golubovi gradski pacovi. I pacov je lep ako ga dovoljno dugo gledaš, probala sam.

Kada bi, recimo, pitali moju majku šta misli o Železniku, ona bi rekla da je to jedna najobičnija selendra, i da nije

ostala trudna i udala se, nikada ne bi živela tamo. Govorila je da zbog mene nije stigla ni fakultet da završi, zato je radila u piljari. Tata je stigao da završi fakultet, mada, iako je završio Državni institut za fiskulturu, do moje druge godine bio je bez posla. Normalno je da je hteo da se odrekne karijere atletičara, sportisti u našoj zemlji ne prolaze slavno. Prihvatio je posao nastavnika fiskulture u osnovnoj školi u Železniku, i odselio se iz stana u centru Beograda. Za novac od stana kupili smo kuću s dvorištem i baštom. Mama je zamerila i njemu i meni i Železniku, bila je ljuta na nas dugo. Odljutila se tek posle deset godina, kada se rodila Vera. Veru je, kaže, rodila sebi. Tako da, nisam ja baš sasvim jedinica. Vera i ja smo nešto potpuno strano, rekla bih da smo obe jedinice od istih roditelja. Kada bi neko pitao moje roditelje šta imate, a oni rekli – imamo dve jedinice, Evu i Veru, to bi baš bilo dobro. Ja nisam zamerila nikome, ni mami što me je rodila kad nije htela, ni Veri što mi nije dala da budem jedinica, ni Železniku. Nisam bila ljuta, bila sam srećna. Volela sam kada me je tata vodio sa sobom na posao, biciklom, čak i zimi, kada se u fiskulturnoj sali naloži peć na drva. Dok starija deca rade vežbe, ja sedim na kozliču, mlatim nogama koje i dalje ne dosežu do poda, i osmehujem se tati. On je uvek bio nasmejan i lep. Zadovoljan sobom i svojim malim, lepim životom. „Najobičnija selendra!“, uvek je to govorila s ustima ukrivo na jednu stranu, i nozdrva na toj strani lica bi joj se malo više otvorila od druge.

*

Svi gradski autobusi imali su dve cifre, tramvaji koji idu po centru čak samo jednu. Tri, sedam, devet, pedeset dva, trideset sedam. Jedino sam ja posle škole čekala autobuse

s tri cifre, petsto jedanaest, petsto dvanaest. Petsto, Isusa ti, to već unapred zvuči kao da ide na Mars. Isusa ti, to mi je, izgleda, ostalo od Tomislava. Svakako, u te autobuse ulazili su sasvim drugačiji ljudi, na stanici sam unapred znala ko će ući u moj autobus a ko u dvocifreni. U moj su ulazili oni najumorniji, glupo obučeni, stalno tegleći bezbroj plastičnih kesa i kariranih torbetina. Putovala sam uvek duže od sat vremena, gladna, brojala sam topole uz magistralu umesto minuta, zamišljajući kako su moje kolege uveliko u svojim toplim kućama u centru grada, odavno su ručali. Tako sam i ja, najзад, počela da mrzim Železnik, svoju lepu kuću i svoje divno dvorište, i obećala sam sebi da ću pobeći odatle kako znam i umem. *Najobičnija selendra!*

Sa višom školom mi nije bilo teško da nađem posao, bilo koji. Radila sam za najvećeg operatera mobilne telefonije, prvih par godina u korisničkom servisu, a zatim sam imala i svoju kancelariju. Imala sam svoj sto, biljku koja se zaliva jednom mesečno a uvek je zelena, dva crvena laka za nokte, jedan tamniji, jedan svetliji, koje sam mazala onda kada ne pravim Eksel tabele i pre nego što izađem na pauzu za kafu. Prokletstvo lakih poslova je što su dosadni. Sve lako je dosadno. I moja cimerka Maja bila je takva, laka i dosadna, bilo nam je lepo par godina, koliko smo živele zajedno, ali sam zato, čim sam upoznala Luku, pobegla od nje i počela da živim s njim. Nije naša veza propala zato što smo bili mladi, ni zato što smo se tako vrtoglavo u nju upustili, bila je to ozbiljna veza. On je bio dobar prema meni, dobro nam je išlo, ali čudne su te porodice doktora. Mama lekar, tata lekar, sin lekar, deda lekar. Nisam mogla na ručkovima da ne primetim da me njegova majka gleda popreko zato što imam samo višu školu, i što na zglobu ruke imam tetovažu, greh iz mladosti. Ili zato što ne volim da jedem ribu. Ne volim pa

šta. Ne volim ni da gledam tenis, ne umem da skijam i ne volim majice s kragnom. Dobar je bio Luka, ali uvek mu je bilo važnije šta misli njegova majka a ne ja. Takve su, prosto, te porodice doktora, njihova deca vole majice s kragnama i nisu se igrala štapovima, blatom i barama, tako da je tu baru između Luke i mene bilo nemoguće preskočiti.

Bio mi je potreban bolji posao s boljom platom kako bih mogla sama sebi da plaćam stan. Previše sam tuđih stanova okrečila i sredila, uvek uz neki kompromis. Maja nije volela tamne zidove, to joj je morbidno, i smanjuje prostor, pa smo stan okrečile u bež. Kakva glupa boja s još glupljim imenom. Izluđivalo me je kad ljudi pričaju napamet, „smanjuje prostor“, ona je uvek pričala napamet. Luka nije voleo cveće i nije hteo da skloni mamin persijski tepih. Jebao ga tepih, sad kad malo bolje razmislim.

Zaposlila sam se kao sekretarica u jednoj kompjuterskoj firmi. To je bila ekipa divnih i mladih ljudi koji su se bavili programiranjem igrica, među prvima u gradu su to počeli da rade i posao im je jako dobro išao. Ništa nisam znala ni o programiranju ni o igricama, nikada me igrice nisu interesovale, igrala sam jedino zmijicu na svom prvom telefonu, nokiji. Umela sam da je složim preko čitavog ekrana tako da izgleda kao stari rebrasti radiator a da ne ujede sama sebe za rep. Na razgovoru za posao rekli su mi da se baš uklapam u njihov kolektiv i da je ono što ja umem da radim baš to što oni traže. Treba im neko ko je, rekli su, komunikativan, sposoban i vedar. To mi je laskalo. Ispostavilo se da je to kolektiv zaista divnih ljudi, vrednih, entuzijastičnih, baš smo se dobro slagali. Sjajna plata i ugovor za stalno. Radilo se mnogo, nekada bih ostajala na poslu od osam ujutru do osam naveče, po dvanaest sati, uvek je imao još neki imejl da se pošalje ili fakture da se složim, ali nikada se nisam žalila, uvek sam, zapravo,

volela da radim. Volela sam da se osećam korisno. Kad sam dobila platu, prvi put sam otišla u radnju a da nisam gledala koliko šta košta. Kupila sam par flaša crvenog vina, i to onih čija mi se etiketa svidela, gledala sam samo etiketu a ne cenu. Kupila sam malu kupku s lepim dizajnom a ne onu od litar, kupila sam i mirišljivu sveću u staklenoj čaši s mirisom višnje i čokolade. Priznajem, tad sam pomislila, kad sveća izgori, moći ću da sačuvam čašu. Kupila sam kupine.

Dok sam čekala drugu platu, tražila sam stan, nisam imala novca za stan u centru ali našla sam jedan dobar blizu auto-puta u novoj zgradi. Kada sam se spakovala, javila sam Luki da se vrati, pošto je naš stan, koji je u stvari bio njegov, ostavio meni dok se ne snađem. Dobar je bio Luka. Izvukla sam persijski tepih iz ormara, vratila ga na mesto, i otišla.

Okrećila sam jedan zid u teget. Pola života sam mrzela tu boju dok nisam shvatila da je obožavam. Teget, kao neka dublja dimenzija crne. Crno, pa još dalje. Krećila sam polako, četkom, jarcem nisam volela da krećim jer prska na sve strane. Sлагala sam pokrete kao zmiju, koja je, potez po potez, popunjavala beli zid dok ga na kraju nije pojela. Otvorila sam vino, zapalila sveću i sela da gledam u svoj novi zid. Radovale su me takve male stvari, to sam naučila od oca, on je umeo da se raduje. Od majke sam malo šta naučila. „Nemoj da budeš kao ja, budi sam svoj čovek“, tako mi je uvek govorila, i samo to. Bila sam sama svoj čovek i bilo mi je dobro.

*

Nenad, moj dobar prijatelj, skoro pa najbolji, uselio se kod mene privremeno, posle razvoda. Iako sam ga dugo poznavala, imali smo mnogo godina zajedničkog staža po kafanskim šankovima, bili smo zajedno na preko dvadeset

koncerata, dolazio mi je u kuću na poslednjih pet rođendana – nisam znala da je oženjen. Nikada mi to nije pome-
nuo. To sam saznala tek kada sam primila nekoliko pretećih
poruka od njegove bivše žene, u kojima sam bila oslovljena
najčešće sa „mala prostitutka“, „mala prostitutko“, „reci toj
maloj prostitutki“. Bilo mi je čudno da gledam tu reč kako se
menja po padežima, uvredila me je, bilo mi je neprijatno, ali
me je i zabavila. Kao ona brzalica o zlokotlokrpima, nisam je
shvatila lično. To sam u životu naučila, da ništa ne treba da
shvatam lično. Bilo mi je žao te žene, najiskrenije sam je za-
molila da me ne uznemirava, a pre svega da ne sramoti sebe.
Nenad se nije mnogo zauzeo u rešavanju tog nesporazuma,
pa sam mu rekla da me poštedi svega, i da nađe stan što pre.
Rekao je da hoće. Nenad je bio petnaest godina stariji, vrlo
privlačan, ali nikada moj tip. Između nas nije bilo ničega. Bio
je suviše lep za moj ukus, uvek sam mislila da su tipovi koji
su suviše lepi isto tako i suviše samozaljubljeni. Ipak, ostao
je tu tri godine, a naš odnos desio se slučajno, u prolazu, i
postao je rutina, kao pranje sudova ili nedeljno usisavanje
kuće. Nekada bi neko od nas dvoje rekao – imam nekoga,
treba mi prazan stan. Tada bi on otišao negde, ili bih ja otišla
kod prijateljica da prespavam. Nikada nisam bila ljubomor-
na, jer nikada nisam zaista ni želela da budemo zajedno.
Kada nismo imali nikoga, imali smo makar jedno drugo.
Tek posle tri godine, setila sam se da treba da mu kažem
da ide. Zabavljala sam se s nekim tipom koji me je ostavio
zbog Nenada, rekao je da on ne može tako. Bilo mi je teško,
ali i drago što me je ostavio, da i sama osetim šta znači biti
ostavljen. Shvatila sam da mi je ipak lakše sama da usisa-
vam kuću. Čovek nekad od razgovora s drugim ne može da
čuje sopstvene misli. Zato mora da bude sam, da čuje kako
zvuči kada je sam. Najviše sam volela da razmišljam dok

usisavam, buka usisivača nadjača sve druge glasove u mojoj glavi, i onda čujem samo onaj najvažniji. Nenade, od sledeće nedelje ću sama da usisavam, rekla sam mu kad sam ugasila usisivač. „Nema problema“, rekao je i otišao sutradan. Čuli smo se neko vreme, sve dok nije otputovao iz zemlje, zbog nekog duga, tako sam saznala. Osećala sam se kao da mi je uginuo hrčak, bilo mi je malo krivo, ali samo onda kada se setim da sam ga imala.

*

Nikada nisam bila ona žena koja je maštala da bude majka. To mi se javilo odjednom, kao zubobolja. Majka, mislila sam, to je to. Imala sam posao, redovnu platu, zdravstveno osiguranje, zagarantovano trudničko, kupila sam i auto, polovni teget *reno tvingo*, kupatilo mi je bilo prepuno skupe kozmetike. Mislila sam da ponovo treba da mi se desi nešto novo, nešto što bi me okrenulo sebi, a ne poslu, izlascima, ispraznim odnosima, začaranom krugu zarađivanja i trošenja para. Osmeh na tuđem licu koji si ti tamo zalepio, to je ono pravo, da učiniš nekoga srećnim, to je uspeh. Tata je mene uvek činio srećnom, i zato je bio zadovoljan, za razliku od nje. Njoj je bio važan samo uspeh, posao, karijera, zato što nikada nije uspela. Stalno mi je govorila: „Nemoj mlada da se udaš“, nekada sam čak mislila da je ljubomorna na mene.

*

Tomislava sam upoznala u Zagrebu, na „team buildingu“, radio je u firmi koja je saradivala s mojom. On takođe nije bio programer, radio je neki sporedni posao, kao i ja. Dizajnirao

je reklamne nalepnice za vozila svoje firme, i lepio folije po čitavom njihovom voznom parku, tako mi je ispričao za stolom na večeri u restoranu u centru Zagreba. Zagreb, kakav divan grad, kao iz bajke. Mali, sređen, pun vedrih boja i lepo složenog kamena. Uvek mi se činilo da je život u manjim gradovima skladniji, umeren, ne suviše brz. Isti takav je bio i Tomislav. On nije vikao kad pobedi nekoga u stonom tenisu, samo se smeškao, i na večerama nije bio onaj ko ima glavnu reč. Sedeo je po strani, najviši i tih, zato sam i odlučila da mu priđem. Kada sam pitala nekoliko kolega, svi su mi za njega rekli da je to najbolji momak na svetu, ispravan. Ispravan mi je uvek zvučalo kao da se radi o šporetu, ispravan ili neispravan, ali ipak samo šporet.

Po povratku u Beograd nastavila sam da se čujem s Tomislavom. Razmenili bismo poneku poruku, tačnije, na mojih deset on bi napisao dve. Ne zato što Tomislav nije bio zainteresovan, on je, prosto, bio takav. Umeren. Ubrzo je došao da me poseti, našao je kao nekakav razlog da dođe do naše firme, i pozvao me je posle na kafu, iako je nije pio. Nije pio ni alkohol, pa smo na toj kafi završili tako što sam ja pila pivo a on čaj od kamilice, imao je, rekao je, stomačni virus. Kada je došao drugi put, došao je samo zbog mene, nije tražio izgovore. Išli smo na kolače i u bioskop, kao što su sastanci izgledali nekada. Bila sam srećna kao tinejdžerka, nikada, zapravo, ni sa jednim momkom nisam išla na kolače i u bioskop, to odavno nije postojalo, ili makar u mom životu nisu postojali odnosi koji se ne svode na upoznavanje, jedno piće, možda drugo, pa seks. Jela sam kokice i smejala se punih usta njegovim opaskama tokom filma, gledajući više u njega nego u film. On nije jeo kokice, rekao je da ga nadičaju. Bio je tako smeran i nenapadan, i to mi je prijalo. Kada me je prvi put zvao da dođem kod njega, to je bilo to. Iako

sam se klackala osam sati, što je skoro duplo duže negoli da sam putovala autobusom, voz je bio pravi izbor. U mom dolasku vozom, pored romantike, ležala je simbolika naše ljubavi, prave i čvrste, kao šine. Sačekao me je na glavnom zagrebačkom kolodvoru i prvi put poljubio. Znala sam tada, istog trenutka, da ćemo imati dete.

Stan u Beogradu sam otkazala tek kada sam prvi put ostala u drugom stanju. Njegova majka nam je ustupila svoju garsonjeru u centru i otišla negde na selo. Oca nije imao. Mislila sam, dok i dalje mogu nesmetano da se krećem, trebalo bi da zamenimo pod. U tom stanu je bio nekakav jeftin laminat, plastičan, skupljao je prašinu kao magnet. Kako će beba da puzi po toj plastici, govorila sam mu, i složio se. Stavili smo taman parket od pravog drveta, kao brodski pod, i uplovili u naš divni brak. Poskidala sam sve stare sintetičke zavese, ošmirglala i prelakirala škure na prozorima. Zid u kuhinji ofarbala sam u kajsijasto i kupila tri ogromne biljke. Ujutru, dok je Tomislav još spavao i sunce tek izlazilo, stajala sam ispred kuhinjskog prozora i gledala u taj zid od marellica preko kojeg je ukoso rasla siva dugačka gljiva – moja senka. Gledala sam je i uvežbavala tihim glasom da se predstavljam svojim novim prezimenom.

*

Plakala sam danima, skoro punih mesec dana. Doktori kažu da je čest slučaj da mlade žene s policiističnim najnicima pobace u prvom tromesečju. Mislila sam da će tromesečje, kao pojam, u moj život ući tek onda kad naše dete krene u školu. Bližila se Nova godina, i Tomislav je odlučio da ne idemo nigde, rekao je da mi treba još vremena da se oporavim, tako da smo staru godinu ispratili mašući joj kroz prozor,

zagledani u filmove, a noge smo podigli na sto, i petama ulubili prazne kutije pice. Iako sam mrzela kad neko drži noge na stolu, bilo nam je lepo. Imaćemo kada da slavimo, tako mi je govorio, ljubeći me u kosu.

Bližilo se proleće i shvatila sam da ne mogu da živim u tom malom skučenom stanu od trideset kvadrata. Spavala sam u istoj sobi, radila u istoj sobi, jela u istoj sobi. Grozno. Jedino je odvojeno bilo kupatilo, u kojem je Tomislav provodio najviše vremena jer je često imao problema sa stomakom. Trebala su nam dva kupatila, toalet i kupatilo. Rekla sam mu da ću se vratiti na posao i da ću dolaziti vikendima, on je rekao dobro. Rekla sam mu da ako ponovo ostanem u drugom stanju, moramo da nađemo drugi stan. On je rekao dobro. On je uvek samo govorio „dobro“. Isprva mi to nije smetalo.

Mario se rodio iste godine u decembru. Prvih mesec dana nisam ni znala da sam trudna. Onda sam saznala tako što sam od drugog do šestog meseca konstantno povraćala, kažu da taj problem ima samo do dva posto trudnica. Mučnine, u najvećem broju slučajeva, traju samo do trećeg meseca, ali ja sam uvek bila poseban slučaj. Povraćala sam toliko da sam više dana u nedelji bila u bolnici, na infuziji, onda bih možda svega dan ili dva spojila kod kuće. Lakše mi je bilo da budem u bolnici jer nisam sama, i jer mogu da povraćam kad god hoću. Kod kuće sam ili bila sama jer Tomislav radi, ili smo se tukli za red u toalet. Trudnoću sam zamišljala tako što ću svom nekakvom mužu izvoljevati šta mi se jede, a on će u pola noći tražiti gde da mi kupi prepeličja jaja i sok od papaje, i neće me biti briga za višak kilograma, ali moja trudnoća nije bila ni nalik tome. Nisam jela ni pila ništa, mesecima, smršala sam mnogo, i stalno mi se vrtelo u glavi. U bolnici sam pokušavala da čitam, a kod kuće bismo uveče

beskonačno buljili u kriminalističke i horor serije od kojih mi se još više povraćalo. Nikada nisam ni volela da gledam serije.

Mario se rodio nedelju dana posle mog rođendana. Znala sam za neke žene koje namerno zakažu carski rez na datum koji im odgovara, čak me je nekoliko prijateljica posavetovalo da tako uradim. „Rodi sama sebi poklon“, tako su mi govorile, ubeđujući me da je najveći dar kada rodiš dete za svoj rođendan. Nisam htela da se igram Boga i pustila sam Marija da se rodi kada on poželi, znajući da će svakako on biti moj najveći poklon u životu.

Sanjala sam košmare i probudila se s ribljim kostima u grlu. Osećala sam samo strah i bol, i ponavljala neprestano sestrama gde je moja beba, gde je moja beba. Kad su mi ga doneli prvi put na podoj, četvrtog dana nakon porođaja, nisam osećala nikakvo olakšanje. Osećala sam samo još veći strah i nepodnošljiv bol u grudima, pored onog u stomaku i grlu. Rekli su mi da je bol u grlu od intubacije a bol u stomaku od carskog reza. Nisam želela da se porodim carskim rezom, kao što nisam želela ni da se porodim u Beogradu, ali sam tako morala, zbog zdravstvenog osiguranja. Moja majka je mislila da je tako i bolje. Oni su obilazili Marija par puta dok sam ja bila na intenzivnoj. Sećala sam se svega i osećala sam ogroman bes. Sećala sam se tog zvuka kada mi je kod kuće u Železniku pukao vodenjak, paf, kao kad loptu na naduvavanje šutneš u zid. Takve lopte zvali smo balonjara, to sam bila ja – balonjara koja je najzad pukla i slila se sebi niz noge. Taksijem smo stigli u bolnicu u jedanaest noću i ja sam već bila dovoljno otvorena. Babica je svakih sat vremena dolazila i vikala: hajde, guraj, hajde! – nije još. Onda bi me prekrila i otišla. U međuvremenu bih ležala i tresla se od hladnoće. Hajde, majka, guraj, hajde! – nije još,

lezi na stranu; i opet ode, i ja opet ležim i tresem se, i tako čitavu noć. Prava horor serija poput onih koje smo Tomislav i ja zajedno gledali. Poslednji put je došla oko šest izjutra, vrišteći na mene, hajde, guraj, ne nabijaj u glavu, nabijaj u stomak! Osećala sam se kao na boks-meču, ali da sa mnom ne sparinguje čak ni Kasijus Klej, već betonski blok. „Ne nabijaj u glavu!“, to je ponavljala neprestano i glasno, a ja sam osećala u svom telu nekakav šleper koji treba da prođe kroz klanac tako mali da je gotovo izvesno da će se šleper prevrnuti i pasti u ponor. Onda je pozvala medicinskog brata, rekla mu je: ova je otvorena ali neće da gura, i poslednje čega se sećam jesu njegove čvrste podlaktice dok mi snažno pritiska stomak i naposletku izbija vazduh. Sećam se kroz maglu kako trče hodnikom, ja sam na kolicima i kosa mi vijori, i dalje je jako hladno. Sećam se da su mi rekli: majka, morate da kažete ime ako vas izgubimo, morate da kažete ime, kažite ime, jedno muško, jedno žensko, kažite ime. Nisam mogla da se setim ni svog imena, nisam mogla da se setim šta sam se dogovarala sa Tomislavom oko imena, nisam mogla da se setim ničega, samo sam gledala neonske svetiljke na plafonu kako prolaze brzo, kao voz koji prolazi kroz tunel s otvorima, svetlo, mrak, svetlo... mrak. „Morate da kažete ime!“, trgla me je vičući ova koja je trčala s moje desne strane. Mario... i Marija... lupila sam. Ničega drugog se ne sećam, ostalo sam čitala na otpusnoj listi. Da sam primljena u jedanaest a porodila se u šest i petnaest izjutra. Da je carski rez trajao svega četrnaest minuta. Da sam pala u nesvest i da su me probudili adrenalinskom injekcijom. Da sam bila intubirana dva dana pa su me zato držali u indukovanoj komi. Da se Mario zaglavio tako da mu je iz mene virilo lice a potiljak ostao negde zapet, babica to nije videla, a mrzelo ih je da mi urade ultrazvuk. Mislili su biće to u

redu. Od previše naprezanja, pritiskanja stomaka i pet bezuspešnih pokušaja porođaja, Mario se usrao u plodovu vodu, i mogao je da umre od sepse, i ja sa njim. U najvećem broju slučajeva takav porođaj se završi smrtnim ishodom. Mario je sisao a ja sam plakala. Od Tomislava sam dobila nekoliko slika sa slavlja, on u pocepanoj majici s trbuhom koji mu visi ka podu. Izraz lica mu je bio pijan i ravnodušan, lažno ushićen, kao na fudbalskoj utakmici na koju dođeš ne zbog tima, već da bi se natio piva i možda potukao. Zagledala sam se u njegov stomak natočen pivom i zamišljala kako bi izgledalo tu mešinu rasporeti popreko kao puter, celom dubinom, do materice. Kroz prozor su gugutale gugutke, majka mi je govorila o dojenju, i pitala kakvo je to ime, Mario. *Eva, sine, kakvo je to ime?* Otac je bio srećan, Vera uglavnom nije bila kod kuće. Tomislav nije mogao da dođe do Beograda – „znaš da ja ne vozim“, rekao mi je preko telefona. Majka je prostirala pelene i portikle u mojoj sobi i samo tiho rekla jedno „pih“, kao da je isпустиła dečju čarapu na pod. Pogledala sam, nije isпустиła ništa. Razumela sam Tomislava zašto nije želeo da dođe. Videli smo se tek treće nedelje kada sam s Mariom došla nazad u Zagreb.

*

Iznajmili smo nov veliki stan, malo dalje od centra grada, nije bio skup. Imao je dve sobe, i kupatilo odvojeno od toaleta, napokon. Zidovi su bili beli i bilo je puno svetlosti, to mi se sviđalo, ali sam zamolila Tomislava da ipak promenimo pod i renoviramo kupatilo pre nego što se preselimo. Svoju porodiljsku platu ionako više nisam trošila ni na šta, mogla sam makar sebi da uredim prostor za život. Tomislav nije bio za to, tako da sam nekoliko nedelja sama odlazila

u taj stan, s Mariom u nosiljci, da nadgledam majstore. Pošto stan nije bio naš, nisam htela da rasipam previše novca. Ovoga puta nisam odabrala drveni pod, već laminat, ali skup i kvalitetan. Visok sadržaj pravog drveta. Izbacili su memljivu zarđalu kadu i olupali bele bolničke pločice. Izabrala sam mermernoplave, da se sviđaju i Mariju kada poraste.

Te prve godine bila sam stvarno majka. Nismo se odvajali, svuda smo išli zajedno. Mario u nosiljci, prilepljen za moj stomak, tu mu je najpoznatije. Ili je mlatio rukama ka mom licu, ili bi zaspao zaronivši glavu u moje grudi. Mirisao je na mladunče kengura i pošećeren kajmak. Nemam pojma kako mladunče kengura miriše, ali sigurno slično kao on, mislila sam. Gledao me je neprestano, pravo u oči, kao da treba nešto da mu kažem. Šetala sam satima po parkovima, svakodnevno, i pričala mu svašta. Rekla bih mu: Mario, vidiš ovo drvo, ono je starije od tebe i mene zajedno. Ludo, zar ne? Vidiš ovu mahovinu, tu je sever. Mahovina nemam pojma šta je, valjda neki parazit, a sever, sever je daleko. Nekada bi mi se namrštio a nekada nasmejao, sve je razumeo. Često se zapravo smejaio, bio je srećna beba. Popodne kada se Tomislav vrati s posla, ležali bismo pored Marija i zagledali ga. Ti mali prsti bili su stvarni, i obavijali su se oko naših prstiju kao nožice kanarinca. „Isusa ti, kô papiga“, vikao je Tomislav. Iz male i mekane glave, u predelu slepoočnica, raslo mu je par tankih pramenova kose nalik paučini. Neodoljivo sam želela da mu ih iščupam, da ga sredim, da bude uredna beba, okrugla i bez dlaka. Tomislav se smejaio kada sam to rekla naglas, i poljubio me u čelo – „imam najluđu ženu na svetu“, rekao je, „pusti ga, jedino po kosi liči na mene“. Smejali smo se. Dobar je bio Tomislav.

Trudila sam se da se ne bavim materinstvom preko interneta, ali sam na kraju posustala. U Zagrebu nisam imala

mного prijatelja, a prijateljice iz Beograda s kojima sam se redovno čula većinom nisu imale decu. Ja sam bila među prvima koja je rodila. Čitala sam razne članke, između ostalog da muževi takođe imaju pravo da traže porodijsko, kako bi provodili više vremena sa svojom decom i kako bi bili manje otuđeni od njih. To mi je zvučalo fer, jer se Mario zaista vezao za mene, a nikakav odnos s Tomislavom nije imao. Plakao bi kad god ga Tomislav uzme, nije hteo da pojede ni dva zalogaja kašice iz njegovih ruku. Neka, ja ću, govorila sam. Kada bismo ga kupali, Tomislav bi, zapravo, samo stajao iza mojih leđa i pitao šta treba da ti pomognem. Ništa, ja ću, rekla bih. Kada ga ja presvlačim, Mario bi bio čist i mirišljiv kroz dva minuta. Kada ga presvlači on, Mario bi bio zasran do pola leđa retkom zelenom stolicom, kao da ga je posrao kondor. Poslednji put, jedva se suzdržavajući da ne povрати, rekao mi je: „Isusa ti, ja ovo ne mogu, znaš da imam slab stomak“, i otrčao je u kupatilo. Mario i ja smo ćutali i gledali se, a iz kupatila se dugo čula voda kako teče s Tomislavovim riganjem u pozadini.

Pitanja koja mi je postavljao više se nisu ticala samo bebe. Od „koliko treba biti topla kašica“, iako je kašica uvek bila jednako topla, mesecima, do „koje ono pelene trebam kupiti“, jer on te mesece nije brojao i nije znao koja veličina pelena nam treba. Beba, kaša, čista pelena, usrana pelena, šta ti treba iz dućana, i tu se završavalo njegovo interesovanje. Uvek bih mu govorila – ne treba „mi“ ništa iz dućana, treba „nam“. Nije vredelo. Šta ti treba iz dućana? U ta dva slova ogledao se čitav naš odnos. Ako bih počela nešto da mu objašnjavam, on bi to shvatao kao kritiku i osećao bi se kao još gori roditelj, tako mi je rekao. Tako su moji odgovori postali svedeni. Ta veličina pelena, Tomislave. Srednje topla kaša, Tomislave. Ta i ta krema, Tomislave. Da li danas opet

da jedem leblebije koje si skuvala, juče me je ceo dan boleo stomak? Ne znam, Tomislave. Neki mi je prišt izašao na leđima, šta trebam namazati? Pojma nemam, Tomislave. Što sam više puta ponavljala to ime, to me je više izluđivalo.

Vozili smo se u igraonicu, da proslavimo Mariov drugi rođendan. Trčala sam celo jutro po kući da sve stignem, odbijala sam se od zidove kao pingpong loptica. Tomislav je stajao na sredini stana, kao panj, i govorio: šta ti trebam pomoći, a nije radio ništa, ničega se nije hvatao. Ja sam se odbijala o taj panj u nepravilnim pravcima, uvek mi je, zapravo, samo stajao na putu. Majka me je učila, kada vidiš nekoga da nešto radi, samo priđi i pomoz, nemoj da pitaš šta treba. On je i dalje samo stajao, a ja sam se odbijala – ne treba ništa, Tomislave – ništa ne treba, Tomislave. Nije mi trebalo ništa.

Napravila sam kiflice, nekoliko salata i tortu, koja je sedela na zadnjem sedištu auta pod staklenim ukrasnim zvonom. Na drugoj strani sedeo je Mario, gledajući kroz prozor i koprcajući se u svom sedištu na suvo. Nije mogao da miruje ni minut, bio je na mene. Između torte i Marija sedeo je Tomislav, bez ikakvog izraza lica, gledao je u sasvim drugom pravcu. Vozila sam, i pogledala nekoliko puta u njegov odraz u retrovizoru. On nikada nije ni želeo da nauči da vozi auto, to ga nije interesovalo, tako mi je rekao. Bilo mi je jasno da ću otići.

*

Vratiti se u svoju devojačku sobu je jedna emotivno nepodnošljiva stvar. To je kao da padneš razred. Kao da padneš deset razreda. Čula sam majku noću kako mokri, oslabila joj je bešika, čula sam oca ujutru kako dugo pljuje šljajm kada se umiva. Neprestano sam čula gugutke. Vera se odselila kad je

upisala fakultet, dolazila je samo vikendom na ručak. Ja nisam mogla da tražim ponovo stan, bila mi je potrebna pomoć oko deteta, neko da ga čuva dok sam na poslu. Kada bih vikendima došla u Zagreb da Tomislav vidi malog, on bi spavao na fotelji na rasklapanje a ja s Mariom u krevetu. Mario ništa nije razumeo, mali je, mislila sam. Tomislav bi išao s njim u šetnje ili na selo da obiđu staru, a ja bih ostajala kod kuće, u našem malom stanu u koji se Tomislav u međuvremenu vratio. Gledala bih kako se preko mog kajsijastog zida širi zelena fleka od vlage. Namerno nisam htela da krečim, iako me je izluđivalo što ta fleka iz meseca u mesec narasta kao tumor. Tomislav fleku nije ni primećivao, tumor vidi samo onaj ko ga ima. Posle pola godine, rekla sam Tomislavu da ću od sada dolaziti svakog drugog vikenda. Rekao je: dobro.

Vikendima kada sam bila slobodna, počela sam ponovo da izlazim. Prvih nekoliko puta osećala sam se kao da radim nešto loše. Sećam se, tačno, ukusa prvog gutljaja piva nakon više od dve godine. Imalo je ukus nečeg pokvarenog, bljutavog, shvatila sam taj ukus previše lično. Posle sam se navikla. Izlazila sam najčešće s kolegama, jer su mi drugi prijatelji nestali u sopstvenim potragama za sobom. Ja sam se izgubila, pronašla i vratila, uvek sam bila korak ispred. Nekada bismo ostajali u kancelariji da pijemo i razgovaramo, nekada bismo išli na večere u kafane, svakako smo prerasli izlaske po barovima i kafićima. Tog vikenda, kolegi je bio rođendan, ostali smo u petak posle posla da slavimo. Dosta sam popila, nisam mogla da vozim, ostala sam u kancelariji da prespavam kada su svi otišli. Ustala sam jako rano i krenula kući. Mario je trčao po dvorištu bezbrižno, sunce je sijalo jako i prodorno, baš onako kako je mene bolela glava. Sa baštenskog stola vijorila su se dva snopa mekog dima kafe, tek su je bili skuvali. Dok sam tiho koračala po travi, želeći

da iznenadim Marija, osetila sam toplinu i spokoj u stomaku, a onda je majka, ne videvši mene ali videvši da se Mario približava vrelim šoljama, viknula s praga kuće: „Marko, ne tamo!“ Mario je u mestu stao. Od želudačne kiseline zabolela me je kičma, prišla sam joj s leđa i rekla kroz zube – *on se ne zove Marko, mama*. Iz okreta, celu moju visinu izmerila je očima i rekla mi samo: „Smrdiš na alkohol.“ Mario mi je dotrčao u zagrljaj i obgrlio mi koleno. To je bio najmekši deo mene u tom trenutku, ostalo se sve skamenilo. Taj prvi put mi je bilo najteže što sam ga ostavila.

*

Da Mario nije rastao i učio nove reči, ne bih ni primetila da vreme prolazi. Dani su bili isti, ne posebno interesantni. Možda ipak tako izgleda život, mislila sam, iako mi je bilo teško s tim da se pomirim. Otac je otišao u penziju i u dnu dvorišta napravio je golubarnik. Bez obzira na mnoštvo perja i ptičjeg izmeta oko kaveza, volela sam tu da sedim, jer je Mario voleo golubove. Otac ga je nosio u rukama, šetajući se od kaveza do kaveza, pričajući mu o šarama golubova i njihovim rasama. Nisam ni znala da je golub vavilonska sveta ptica. „Golubovi se dele“, pričao je, „na ukrasne golubove, letače, visokoletače, engleske tiplere, pismonoše i prevrtače. Ajde kaži golub, go-lub.“ Mario ga je slušao ćutke, dajući jedini znak života svojim ogromnim trepavicama. „Ajde ponovi, Makane“, rekao bi mu, a Mario bi samo počeo da se smeje i zabio bi glavu svom dedi između vrata i velikih ramena. Kako je moja majka zaslužila mog oca, pitala sam se.

Moja firma nije učestvovala na sajmu informacionih tehnologija, već smo tih dana, tokom sajma, sami pravili svečane dane u našoj firmi. Dolazili su nam razni klijenti, bilo je

muzike i posluženja, sklapali su se poslovi, pravili planovi, a moj zadatak je bio da prosto bude sve u redu. U toku ta tri dana, kroz našu firmu je prošlo preko sto ljudi. Poslednjeg dana direktor je rekao da ćemo ići na zajednički ručak sa još nekoliko predstavnika nekih drugih firmi, nisam ih sve ni upamtila. Posle dugo vremena, obukla sam haljinu, poljubila Marija u čelo, rekla ocu da ga pazi, i da se vidimo sutra.

Večera je bila u jednom starom renomiranom restoranu, koji je imao stolove s kariranim stolnjacima. Obožavala sam karirane stolnjake. Sela sam među prvima i zagledala se u stolnjak, koji je na belim poljima bio ušivan belim koncem, a na crvenim poljima crvenim koncem, tako da se, osim ako se čovek ne zagleda, nije ni videlo da je krpljen. Zbog takvih stvari volela sam život. Nisam te večeri ni mnogo popila, bila sam umorna, ali nisam smela to da pokažem, smešila sam se i nazdravljala sa svima. Vilica mi se pomalo kočila od razgovora bez tema, jako sam slaba bila u takvim razgovorima kad ne pijem. Kada je koleginica iz moje firme otišla do toaleta, i u njemu se neočekivano dugo zadržala, pored mene je seo Viktor. Tako je rekao da se zove. Posadio se na tu stolicu kao da se zakucao, Viktor, V, s tim šiljkom nadole, zabio se i ne miče se. Imao je majicu upasanu u pantalone, što me je nasmejalo, ali mogla sam makar da vidim koliki mu je stomak. Nisam volela upasane majice, ali Viktor je bio zgodan, nije imao pivsku drob kao Tomislav. Samu sebe sam iznenadila, uvidevši da sam uopšte počela da obraćam pažnju na muškarce. Pričao je neprestano, čudno je držao šaku kada uvlači dim cigarete, svi prsti su mu bili ispruženi a domali savijen pod pravim uglom. To što je pričao bilo je zanimljivo, nesporno, ali moj mozak je radio presporo da bi ga pratio, samo sam mu zagledala ramena, podlaktice, shvatila sam da volim da zagledam muške ruke. Muške ruke umeju da

budu tako snažne, lepe, sigurne. Koleginica se vratila iz toaleta, neobično se osmehnula Viktoru, on je ustao i ustupio joj mesto. To večer sam se ipak vratila kući. Mario, miran i mek kao šnenokla, spavao je u krevetu, s osmehom na licu. Pomislila sam, on mi sigurno ne bi zamerio kada bih našla nekog. Majka je ustala da mokri, teškim žuborom je prekinula moj spokoj.

Koleginica koja je sedela do mene na proslavi rekla mi je u ponedeljak da se jedan njen poznanik interesuje za mene. Začudo, nije mislila na Viktora već na nekog drugog tipa. To me je još više obradovalo, nisam ni znala da se muškarci i dalje raspituju za mene. Poricala sam činjenicu da mi treba muškarac. Muškarac koji vozi. Koji ne sedi na zadnjem sedištu. Koji nema debeo stomak i ima snažne ruke. Kada sam sledeći put otišla u Zagreb, rekla sam Tomislavu da neću više dolaziti, da dođe on nas da obiđe ako bude želeo. Rekao je dobro.

*

Tomislav nije došao nijednom. Išla sam nekoliko puta na piće s nekoliko tipova, najpre s tim kojeg mi je preporučila koleginica. Bilo mi je drago da imam povod da se sredim, ali mi je bilo neizmerno dosadno. Muškarci prilaze ženama u godinama, polako, kao boe. Trideset i neka, ali s dvogodišnjim detetom koje joj je glavom raširilo kukove, to je već žena u godinama. I pored vežbi i redukovane ishrane, butine meke iznutra kao umućeno belance. Poneka oštra, tamna dlaka na bradi koja niče iznenada, preko noći. Navići se da, pored obrva, čupaš i dlake na bradi, definitivno znači biti žena u godinama. Sedela sam na tom sastanku, nezainteresovano, pušeći cigarete, ponovo sam se vratila pušenju.